

I.7 Důsledky vad právních jednání

V důsledku vady pak může být právní jednání zdánlivé (nicotné), absolutně neplatné, relativně neplatné, případně vada nemusí mít takto striktní důsledek a překlene se výkladem.

Nejzávažnějším následkem vady je zdánlivost (nicotnost) právního jednání. Nicotné právní jednání vůbec neexistuje (o právní jednání zde v důsledku vady vůbec nejde), nevyvolává žádné účinky a nepřihlíží se k němu.

Nicotné je právní jednání:

- jestliže chybí vůle jednajících osoby (§ 551 občanského zákoníku);
- jestliže projevená vůle není vážná (§ 552 občanského zákoníku);
- jestliže obsah právního jednání nelze vůbec zjistit pro neurčitost či nesrozumitelnost (§ 553 odst. 1 občanského zákoníku);
- jestliže tak zákon výslovně stanoví – zákoník práce tak na řadě míst činí tím, že uvádí, že se k určitému jednání nepřihlíží.

Příkladem nicotných právních jednání podle zákoníku práce jsou kolektivní smlouva uzavřená jinak než písemně nebo není-li podepsána smluvními stranami na téže listině (§ 27 odst. 2), výpověď z pracovního poměru daná jinak než písemně (§ 50 odst. 1), okamžité zrušení pracovního poměru dané jinak než písemně (§ 60), zrušení pracovního poměru ve zkušební době jinak než písemně (§ 66 odst. 2), ujednání, kterým se strany odchylí od § 346b až § 346d zákoníku práce, například zaměstnavatel postoupí pohledávku na náhradu škody z pracovněprávního vztahu na třetí osobu v rozporu s výslovným zákonným zákazem (§ 346d odst. 4 a § 346e).

Absolutní neplatnost znamená, že právní jednání sice existuje, ale je pro vady neplatné. K této neplatnosti přitom soud v případě soudního řízení přihlédne i bez návrhu, tedy aniž by zaměstnanec či zaměstnavatel museli aktivně tvrdit, že právní jednání je neplatné.

Absolutně neplatné je právní jednání:

- které se zjevně přičí dobrým mravům (§ 588 občanského zákoníku);
- které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek (§ 588 občanského zákoníku);
- které od počátku zavazuje k nemožnému plnění (§ 588 občanského zákoníku);
- kterým dochází k porušení základních zásad pracovněprávních vztahů, které chrání veřejný pořádek (§ 1a odst. 2 zákoníku práce);
- k němuž nebyl udělen zákonem předepsaný souhlas příslušného orgánu (§ 19 odst. 1 zákoníku práce).

Relativní neplatnost potom znamená, že právní jednání existuje a přes vady se považuje za platné, dokud se oprávněná strana jeho neplatnosti aktivně nedovolá.

Relativně neplatné je právní jednání:

- které se přičí dobrým mravům (§ 580 občanského zákoníku);
- které odporuje zákonu, pokud to jeho smysl a účel vyžaduje (§ 580 občanského zákoníku a rovněž § 1a odst. 1 zákoníku práce);
- učiněné nesvéprávním (§ 581 občanského zákoníku);
- učiněné nikoliv v předepsané formě (§ 582 občanského zákoníku);
- učiněné v omylu o rozhodující skutečnosti, který byl vyvolán druhou stranou (§ 583 občanského zákoníku);

a to pokud není splněna některá z výše popsaných podmínek, pro něž by právní jednání bylo absolutně neplatné nebo dokonce zdánlivé.

Zákoník práce pak v § 19 odst. 3 zvlášť stanoví, že neplatnost právního jednání nemůže být zaměstnanci na újmu, nezpůsobil-li neplatnost výlučně sám.

Pokud jde o vady formy, zde právní předpisy upřednostňují zájem stran a ochranu pracovněprávního vztahu. Občanský zákoník proto stanoví, že vadu formy lze i dodatečně zhojit (například je uzavřena ústně pracovní smlouva a strany ji následně sepíší v písemné podobně).

Podle § 20 zákoníku práce pak platí, že nebylo-li právní jednání učiněno ve formě, kterou vyžaduje tento zákon, a bylo-li již započato s plněním, není možné se neplatnosti tohoto jednání dovolat u těch jednání, jimiž vzniká nebo se mění základní pracovněprávní vztah. I pokud by tedy strany uzavřely ústně pracovní smlouvu a zaměstnanec podle ní nastoupil do práce, nelze již namítat její neplatnost.

Zhojení vad nicméně nezbavuje zaměstnavatele odpovědnosti za přešůpek nebo správní delikt podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.

Ne všechny vady právních jednání pak mají za následek neplatnost nebo nicotnost právního jednání. Především podle § 19 odst. 2 zákoníku práce platí, že požaduje-li zákon, aby právní jednání bylo s příslušným orgánem (například s odborovou organizací) pouze projednáno, není možné právní jednání prohlásit za neplatné jen z toho důvodu, že k tomuto projednání nedošlo. Rovněž k neplatnosti právního jednání nevedou chyby v psaní a počtech, je-li i tak význam nepochybný.

Do třetice pak platí, že pokud by důvod neplatnosti spočíval jen v nepovoleném určení množství, časového nebo územního rozsahu, může soud rozsah změnit tak, aby odpovídal spravedlivému uspořádání práv a povinností stran. Soud musí však uvážit, zda by strana k právnímu jednání vůbec přistoupila, rozpoznala-li by neplatnost včas. Například je-li sjednána zkušební doba v délce trvání jednoho roku, nevede to automaticky k neplatnosti

ujednání o zkušební době, ale soud určí, že zkušební doba byla sjednána například v délce 3 měsíců, ledaže zjistí, že na takové zkušební době by zaměstnanec nebo zaměstnavatel neměli zájem a vůbec ji nechtěli takto uzavřít.

2018 - MPSV, TREXIMA, spol. s r.o.